

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Кучеренко І.А., докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Професійна (професійно-технічна) освіта як цінний складник української системи освіти, де особистість може набути фахову компетентність за певною професією, відіграє важливу роль і значення для функціонування і розвитку економіки України. У статті 15 Закону України «Про освіту» зазначено, що метою професійної (професійно-технічної) освіти є «формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя» [1].

Система української професійної (професійно-технічної) освіти перебуває у складних умовах, зумовлених низкою викликів сьогодення:

- воєнний стан і воєнні дії, що мають суттєві негативні наслідки в усіх галузях функціонування держави, зокрема і на ринку праці та в системі освіти;
- глобалізація, що спричиняє конкурентність в аспекті людського і ресурсного капіталу;
- цифрова трансформація освітньої діяльності;
- технологізація виробничого процесу;
- міграційні та демографічні процеси, що викликають зміни кількісного і якісного складу населення та ін.

У наш час активно відбувається переоцінка стратегії розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти, її реформування з урахуванням

глобалізаційних змін, економічних можливостей, а також пошук і розроблення нових результативних та ефективних форм реалізації процесу підготовки кваліфікованих робітників. Система професійної освіти має бути гнучкою, інклюзивною, витривалою та швидко реагувати на запити ринку праці. Заклади П(ПТ)О покликані нині забезпечувати якісне надання освітніх послуг відповідно до вимог законодавства, стандартів професійної освіти та міжнародних стандартів, з урахуванням запитів замовників освітніх послуг та потреб роботодавців.

Реформа професійно-технічної освіти нині є вкрай актуальною для української держави. Система професійної (професійно-технічної) освіти України, у межах якої здійснюють підготовку приблизно за 500 професіями, є комплексним механізмом підготовки висококваліфікованих робітників для різних галузей економіки. Традиційна система професійної (професійно-технічної) освіти трансформується і має стати відкритою до викликів ринку праці і гнучкою, щоб здобувачі освіти могли мати індивідуальні освітні траєкторії, відповідно до їх потреб та інтересів. Для ефективної діяльності ЗП(ПТ)О освіти потрібно адаптувати і провадити інноваційний продуктивний освітній процес відповідно до чинних стандартів професійної освіти, викликів воєнного часу і потреб повоєнної відбудови країни, а також більше залучати бізнес до освітнього процесу.

У Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022–2027 рр. [2] визначено наступні пріоритетні завдання:

- удосконалення системи професійної (професійно-технічної) освіти з урахуванням міжнародних стандартів і практик, сучасних і перспективних потреб ринку праці;
- запровадження удосконаленої моделі фінансування діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти з урахуванням реальних потреб у фінансуванні для забезпечення освітнього процесу;
- оновлення змісту професійної (професійно-технічної) освіти,

розроблення та затвердження нових стандартів професійної (професійно-технічної) освіти з конкретних професій, впровадження в освітній процес інноваційних технологій навчання, забезпечення здобувачів професійної (професійно-технічної освіти) сучасними підручниками (навчальними посібниками) та їх електронними версіями;

- запровадження ефективних механізмів забезпечення проходження здобувачами професійної (професійно-технічної) освіти виробничого навчання, виробничої практики відповідно до вимог професійних компетентностей, професійних стандартів;

- удосконалення роботи з професійної орієнтації учнівської молоді та професійного консультування здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти;

- оновлення програм із підвищення кваліфікації для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, а також створення умов для професійного стажування, зокрема оволодіння сучасними виробничими технологіями;

- здійснення науково-методичного супроводу професійної (професійно-технічної) освіти;

- підвищення престижності праці педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, запровадження мотиваційних фінансових інструментів оплати їх праці із визначенням відповідних критеріїв щодо особистого внеску педагогічних працівників, рівня викладання, наповнюваності груп тощо;

- запровадження ефективних інструментів збору та оброблення статистичної інформації про стан ринку праці з метою прогнозування потреб у кадрах за професіями; сприяння реалізації міжнародних проектів у сфері професійної (професійно-технічної) освіти [2].

Упровадження інноваційних виробничих технологій в процес підготовки кваліфікованих робітників у ЗП(ПТ)О пов'язується з імплементацією сучасних концепцій, в основу яких покладено цілісні моделі навчально-виховного і

навчально-виробничого процесів, засновані на єдності провідних законів, закономірностей та принципів професійного навчання.

Модернізація закладів професійної (професійно-технічної) передбачає створення передумов для реалізації профільної середньої освіти професійного спрямування. Нині триває розробка модельних програм профільного навчання, їх апробація і подальше втілення у практику.

Серед переваг реалізації профільної середньої освіти професійного спрямування у ЗП(ПТ)О можна визначити такі.

1. Різноманіття професій для професійного спрямування за освітніми галузями. Заклади П(ПТ)О мають пропонувати широкий спектр освітніх програм, що відповідають актуальним потребам регіонального ринку праці. Кожна з цих програм повинна фокусуватися на одній або декількох споріднених професіях, забезпечувати ґрунтовну підготовку здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності.

2. Гнучкість навчальних планів. Навчальні плани профільного навчання передбачають більш детальне вивчення предметів, що стосуються обраної професії. Це дає здобувачам освіти виробити фахові компетентності, опанувати ґрунтовні знання, розвинути затребувані на ринку праці навички, необхідні для успішного старту кар'єри. Також здобувачі освіти мають опанувати навчальні предмети загального циклу обов'язково професійного спрямування і відвідувати курси за вибором, поглиблювати і розширювати свої знання та навички, отримувати часткові кваліфікації.

3. Зв'язок з виробництвом. Профільне навчання у закладах П(ПТ)О тісно пов'язане з практичною діяльністю, і здобувачі освіти мають проходити реальну виробничу практику на підприємствах, що дасть їм змогу отримати цінний досвід обраної професійної діяльності.

4. Педагогічні технології професійного спрямування. У процесі профільного навчання у ЗП(ПТ)О мають використовуватися сучасні педагогічні технології, які повинні бути практико орієнтованими. Це робить освітній процес більш результативним і сприяє активізації пізнавальної, дослідницької,

креативної професійної діяльності здобувачів освіти.

Професійна (професійно-технічна) освіта відіграє важливу роль у формуванні людського капіталу і розвитку економіки країни. Функції і значення професійної (професійно-технічної) освіти переоцінюються і набувають важливих ціннісних пріоритетів з урахуванням потреб повоєнного відновлення країни. Модернізація системи професійної освіти – запорука успішної підготовки фахових працівників, котрі володіють затребуваними на ринку праці кваліфікаційними навичками.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1619-2021-%D1%80#n11>

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Лебідь О. М.; здобувачка вищої освіти Білоцерківського інституту
неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПН України, майстер виробничого навчання ДНЗ «Буцький політехнічний
професійний ліцей»*

Для того, щоб підвищити мотивацію здобувачів професійної освіти, перш за все потрібно визначити, що на неї впливає:

- правильно організований навчальний процес;